

۳۶۹۲.

وزارت اطلاعات و آمار علمی ایران
تیمسیر ایران

وزارت اطلاعات و آمار علمی ایران
تیمسیر ایران

دانشگاه تربیت معلم

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

گروه روانشناسی

۱۳۸۰ / ۹ / ۱۰

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

روانشناسی تربیتی

موضوع:

بررسی رابطه بین سبکهای یادگیری شناختی در انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان

پسر سال دوم دبیرستان در شهر تهران

استاد راهنما:

خانم دکتر پروین کدیور

استاد مشاور:

آقای دکتر محمد حسین عبداللهی

پژوهشگر:

علیرضا همایونی

مهر ۱۳۸۰

۲۷۶۹۲۰

موضوع:

بررسی رابطه بین سبکهای یادگیری شناختی در انتخاب رشته
تحصیلی دانش آموزان پسر سال دوم دبیرستان در شهر تهران

بسمه تعالی

این پایان نامه در روز ۲۴/۷/۱۳۸۰ تحت عنوان بررسی رابطه بین سبکهای یادگیری و شناختی و نقش آن در انتخاب رشته تحصیلی دانش آموزان پسر سال دوم دبیرستان در شهر تهران در حضور هیئت داوران مطرح شد و پس از دفاع با درجه عالی و نمره ۱۸/۵ مورد تصویب قرار گرفت.

هیات داوران:

۱- استاد راهنما: سرکار خانم دکتر پروین کدیور

۲- استاد مشاور: جناب آقای دکتر عبداللہی

۳- استاد داور داخلی: جناب آقای دکتر ولی الله فرزند محمد

۴- استاد داور خارجی: جناب آقای دکتر یوسف کرمی

۵- مدیر گروه و نماینده تحصیلات تکمیلی

۲۹۲

((من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق))

تشر و قدردانی:

با سپاس فراوان از همکاری صمیمانه جناب آقای دکتر دیوید کلب، همسر و پسر ایشان خانم دکتر آلیس کلب و آقای دکتر جان کلب، دکتر ریتا و کنت دان، دکتر ریچارد فلدر و لیندا سیلور من و همچنین سرکار خانم دکتر پروین کدیور و جناب آقای دکتر عبداللهی و تمام استادان و دوستانی که مرا در انجام این تحقیق یاری کردند.

چکیده:

هدف از اجرای این پژوهش بررسی رابطه بین سبکهای یادگیری کلب (همگرا، واگرا، جذب کننده و انطباق دهنده) و سبکهای شناختی ویتکین (وابسته به زمینه و مستقل از زمینه) و نقش آن در انتخاب رشته های تحصیلی دانش آموزان پسر سال دوم دبیرستان رشته های علوم ریاضی، علوم تجربی و علوم انسانی منطقه ۱۴ آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۸۰-۷۹ بوده است. برای جمع آوری داده های مربوط به سبکهای یادگیری از پرسشنامه سبک یادگیری کلب LSI و برای داده های مربوط به سبکهای شناختی از آزمون شکل‌های گروهی نهفته ویتکین GEFT استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و روشهای آمار توصیفی (میانگین، واریانس، انحراف استاندارد و همبستگی) و آمار استنباطی (رگرسیون، مجذور کای و آزمون χ^2) استفاده شد. نتایج نشان داد که افراد مستقل از زمینه بیشتر به سمت رشته های علوم ریاضی یا تجربی و افراد وابسته به زمینه بیشتر به سمت رشته های علوم انسانی گرایش دارند. همچنین افراد دارای سبکهای یادگیری همگرا و جذب کننده بیشتر به سمت رشته های علوم ریاضی یا تجربی و افراد دارای سبک واگرا و انطباق دهنده بیشتر به سمت رشته های علوم انسانی گرایش دارند. همچنین در مورد ارتباط بین سبکهای یادگیری و شناختی نتایج زیر بدست آمد: بین سبک شناختی وابسته به زمینه و سبکهای یادگیری واگرا و انطباق دهنده در رشته علوم انسانی و سبک شناختی مستقل از زمینه و سبکهای یادگیری جذب کننده و همگرا در رشته علوم تجربی رابطه معنی داری مشاهده نشد. بین سبک شناختی مستقل از زمینه و سبکهای یادگیری همگرا و جذب کننده در رشته علوم ریاضی رابطه مثبت و معنی داری مشاهده شد.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

■ فصل اول: طرح تحقیق

۲	مقدمه
۳	بیان مسأله
۵	ضرورت تحقیق
۷	اهداف تحقیق
۷	فرضیه‌های تحقیق
۷	تعریف اصطلاحات تحقیق
۹	سبکهای یادگیری
۱۰	تعریف عملیاتی سبکهای یادگیری براساس نظریه یادگیری تجربه‌ای کلب
۱۰	سبک یادگیری همگرا
۱۰	سبک یادگیری جذب‌کننده
۱۰	سبک یادگیری واگرا
۱۰	سبک انطباق‌دهنده
۸	سبکهای شناختی
۸	سبک شناختی مستقل از زمینه
۹	سبک شناختی وابسته به زمینه
۹	تعریف عملیاتی سبکهای شناختی
۱۰	متغیرهای تحقیق

■ فصل دوم: پیشینه تحقیق

- ۱۲..... دیدگاههای موجود در سبکهای یادگیری و سبکهای شناختی
- ۱۵..... ۱- سبک یادگیری (شناختی) VAK
- ۱۵..... ۲- سبکهای یادگیری گراثا- ریچمن
- ۱۶..... ۳- سبک یادگیری دان- دان
- ۱۷..... ۴- سبک یادگیری فلدر- سیلورمن
- ۱۹..... ۵- الگوی سبکهای یادگیری ذهنی گرگورگ
- ۲۰..... ۶- مقیاس شخصیتی- یادگیری میر- برینگز
- ۲۲..... ۷- الگوهای یادگیری هوش چندگانه گاردنر
- ۲۴..... ۸- نقشه سبک شناختی هیل
- ۲۵..... ۹- الگوی شناختی تسلط مغزی هرمن
- ۲۶..... ۱۰- سبک شناختی کا-گرا- تجزیه تحلیل گرا
- ۲۶..... ۱۱- سبک شناختی بیانی- تصویری
- ۲۶..... سبکهای یادگیری تجربه ای کلب
- ۲۶..... الگوی چهاروجهی کلب
- ۲۸..... احساس کردن (تجربه عینی)
- ۲۸..... تماشا کردن و گوش دادن (مشاهده تأملی)
- ۲۹..... تفکر (مفهوم سازی انتزاعی)
- ۳۱..... عمل کردن (آزمایشگری فعال)
- ۳۰..... نمودار یادگیری تجربه کلب
- ۳۱..... سبک جذب کننده
- ۳۱..... سبک همگرا

۳۲	سبک تطابق دهنده
۳۲	سبک واگرا
۳۲	پژوهشهای مربوط به سبک یادگیری کلب در زمینه یادگیری و آموزش
۳۶	سبک شناختی وابسته به زمینه و مستقل از زمینه
۳۷	ویژگیهای افراد وابسته زمینه
۳۸	ویژگیهای افراد مستقل از زمینه
۳۸	ویژگیهای افراد وابسته به زمینه
۳۹	ویژگیهای افراد مستقل از زمینه
۳۹	پژوهشهای مربوط به سبکهای شناختی وابسته به زمینه و مستقل از زمینه
۴۴	پیشینه تحقیقات در داخل کشور
۴۶	برنامه‌های آموزشی انجمن بین‌المللی سبکهای یادگیری

■ فصل سوم: روش تحقیق

۵۱	روش تحقیق
۵۱	جامعه آماری
۵۲	حجم نمونه
۵۲	روش نمونه‌گیری
۵۳	ابزار اندازه‌گیری
۵۳	آزمون گروهی شکل‌های نهفته
۵۴	پایایی و روایی
۵۵	ابزار اندازه‌گیری سبک یادگیری
۵۵	پرسشنامه سبک یادگیری کلب
۵۶	روش نمره‌گذاری
۵۶	روایی و پایایی

روش اجرای پرسشنامه‌ها ۵۷

■ فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

مقدمه ۶۰

فرضیه اول ۶۱

فرضیه دوم ۶۱

فرضیه سوم ۶۲

فرضیه چهارم ۶۵

■ فصل پنجم: خلاصه و نتیجه‌گیری

فرضیه اول ۷۰

فرضیه دوم ۷۱

فرضیه سوم ۷۳

فرضیه چهارم ۷۴

نتیجه‌گیری ۷۵

محدودیت‌های پژوهش ۷۶

پیشنهاد‌های آموزشی ۷۶

پیشنهاد‌های تحقیقاتی ۷۷

منابع فارسی ۷۸

منابع انگلیسی ۸۰

پیوست

فهرست جداول و نمودارها

صفحه	عنوان
۳۰	نمودار سبکهای یادگیری تجربه‌ای کلب
۶۰	جدول ماتریس همبستگی بین سبک شناختی و وجه‌های پرسشنامه سبک یادگیری
۶۲	جدول آزمون مجذور کای دوطرفه برای سبکهای یادگیری و رشته‌ها
۶۳	جدول اطلاعات توصیفی مربوط به میانگین، انحراف استاندارد و واریانس سبکهای شناختی و رشته‌ها
۶۴	جدول آزمون تحلیل واریانس یک راهه بین میانگینهای نمره سبک شناختی در سه رشته
۶۴	جدول مقایسه چندگانه میانگینها با استفاده از آزمون توکی
۶۵	جدول واریانس و میانگین وجه‌های پرسشنامه سبک یادگیری کلب در سه رشته
۶۶	جدول تحلیل واریانس برای CE
۶۷	جدول تحلیل واریانس برای R0
۶۷	جدول تحلیل واریانس برای AC
۶۸	جدول تحلیل واریانس برای AE
۶۸	جدول تحلیل واریانس برای AG-CE

فصل اوّل:

طرح تحقیق

مقدمه :

یکی از موضوعهایی که در دهه‌های اخیر (۱۹۷۰ و به بعد) در پژوهشهای آموزشی مورد توجه قرار گرفته، این است که دانش‌آموزان با بهره‌گیری از چه سبک‌هایی به فراگیری مطالب می‌پردازند. در این زمینه سبک‌های شناختی^(۱) وابسته به زمینه^(۲) و مستقل از زمینه^(۳) ویتکین و سبک‌های یادگیری کلب^(۴) با توجه به کاربردهای روزافزون آن تحقیقات وسیعی را بخود اختصاص داده‌اند. سبک‌های شناختی شیوه‌های نسبتاً ثابتی هستند که افراد با استناد از آنها اطلاعات را دریافت کرده، آن را پردازش می‌کنند و به آن سازمان می‌بخشند (هان^(۵)، ۱۹۹۵). سبک‌های یادگیری باورها، اعتقادات، رجحانها و رفتارهایی هستند که افراد به کار می‌برند تا در یک موقعیت معین به یادگیری خود کمک کنند (سورش اسریواستاوا^(۶) ۱۹۹۷ به نقل از ساراچو^(۷) (۱۹۹۸)). این سبکها تا اندازه‌ای تحت تأثیر تفاوت‌های فردی و تا اندازه‌ای تحت تأثیر محیطی که فرد در آن قرار دارد شکل می‌گیرند.

سبک‌های یادگیری کلب دارای چهار وجه همگرا^(۸)، واگرا^(۹)، جذب‌کننده^(۱۰) و انطباق‌دهنده^(۱۱) می‌باشد؛ از نظر کلب (۱۹۹۰) خصوصیات این افراد به شرح زیر است: افراد همگرا: دستکاری کردن اشیاء، تجزیه و تحلیل منطقی عقاید، برنامه‌ریزی و یادگیری از راه تفکر. افراد واگرا: مشاهده تأملی، یادگیری از طریق ادراک، در نظر گرفتن جنبه‌های متفاوت موضوع افراد

1. *cognitive styles*2. *Field dependence*3. *field independence*4. *kolb's learning styles*5. *Hohn*6. *suresh srivastava*7. *Saracho*8. *converger*9. *Diverger*10. *Assimilater*11. *Accommodator*

جذب‌کننده: مفهوم‌سازی انتزاعی، مطالعه، تفکر در تنهایی ایجاد مفاهیم انتزاعی، علاقه به علوم پایه و علوم کاربردی؛ افراد انطباق‌دهنده: تجربه عینی، بحث گروهی. علاقه به همراهی با همسالان، علاقه به خرید و فروش و معامله و بازاریابی و علوم انسانی و هنر (کلب (۱۹۹۰) به نقل از اندرسون^(۱)، آدامز^(۲) (۱۹۹۲).

در سبکهای شناختی، افراد وابسته به زمینه، اشخاصی هستند که بیشتر تحت تأثیر محیط خود قرار می‌گیرند، در یادگیری خود کل‌گرا هستند و به دریافت الگو به صورت کلی‌گرایش دارند؛ در حالیکه افراد مستقل از زمینه تحلیلی عمل می‌کنند و بیشتر تمایل دارند تا یک الگو را به بخشهای مختلف تجزیه کرده و به جزئیات آن توجه کنند و کمتر تحت تأثیر محیط قرار می‌گیرند (ارمرد^(۳) ۱۹۹۵؛ وول فوک^(۴) ۱۹۹۵ و ویتکین^(۵) ۱۹۷۱ به نقل از آزادمرد (۱۳۷۹).

افراد مناسب با تفاوتهای فردی، راههای متفاوتی را برای یادگیری مورد استفاده قرار می‌دهند. ویتکین بر این عقیده است که این تفاوتها کاربردهای مهمی در موقعیتهای آموزشی و شغلی دارد. با توجه به اینکه هدف پژوهش حاضر مقایسه سبکهای یادگیری و شناختی دانش‌آموزان سال دوم دبیرستان گروههای علوم انسانی، ریاضی و تجربی در انتخاب رشته‌های تحصیلی است، امید است، نتایج این تحقیق بتواند رهنمودهایی در جهت بهبود وضعیت یادگیری دانش‌آموزان ارائه دهد.

1. Anderson

2. Adams

3. Ormrod

4. Wolfolk

5. Witkin

بیان مسأله:

واقعیت مهم این است که اکثر پیشرفتهای شگفت‌انگیز و توسعه روزافزون دنیای امروز زائیده یادگیری است. متخصصان آموزشی بر این عقیده‌اند که دانش‌آموزانی که به طور فعال و با علاقه در فرایندهای یادگیری شرکت می‌کنند، احتمال موفقیت و پیشرفت آنها بیشتر است (هارتمن^(۱) ۱۹۹۵). هنگامی که افراد به طور فعال در فرایندهای یادگیری خود شرکت می‌جویند، احساس قدرت و اختیار در آنها افزایش می‌یابد و پیشرفت شخصی و سطح خود جهت‌دهی^(۲) آنها بیشتر می‌شود (همان منبع). کلید اصلی درگیرکردن و ادامه شرکت دانش‌آموزان در فرایندهای یادگیری، در فهم ترجیحات^(۳) سبک یادگیری و سبک شناختی خود قرار دارد که می‌تواند به طور مثبت با منفی عملکرد دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار دهد (بیرکی و رودمن^(۴) ۱۹۹۵، دوار^(۵) و هارتمن ۱۹۹۵ به نقل از بیرکی و رودمن (۱۹۹۶)). تحقیقات نشان داده‌اند که سازگارکردن مواد آموزشی برای برآورده کردن نیازهای گوناگون یادگیری دانش‌آموزان می‌تواند برای آنها سودمند باشد. بنابراین لازم است تا بدانیم که سبکهای ترجیح داده شده افراد چه هستند و اینکه به آنها نشان بدهیم که چه مواد آموزشی برای آنها می‌تواند سودمند باشد (آگوگینو و هسی^(۶) ۱۹۹۵؛ کرامر-کوهرل^(۷)، تونی و بک^(۸) ۱۹۹۵ به نقل از آگوگینو و هسی (۱۹۹۵)). از جمله سبکهای مهمی که در این زمینه نقش مهمی دارند سبکهای یادگیری چهاروجهی کلب و سبکهای شناختی وابسته به زمینه و مستقل از زمینه ویتکین هستند. تحقیقات گوناگونی که در این زمینه انجام شده است

1. Hartman

2. self- direction

3. preferences

4. Birkey and Rodman

5. Dewar

6. Agogino and Hsi

7. Kramer- Koehler

8. Tooney and Beke